

БИРЛИК, ҲАМЖИҲАТЛИК ВА МЕҲР-ОҚИБАТДА ҲИКМАТ КЎП

Давлатнинг давлатлиги, халқнинг халқлиги қийин пайтларда билинади.

Афсуски, 2020 йил жуда оғир келди. Коронавирус балоси, у келтирган ижтимоий-иқтисодий инқироз етмаганидек, бир ҳафта ичида Бухоро ва Сирдарё вилоятларида табиий-техноген офатлар рўй берди.

Президент Шавкат Мирзиёев иккала жойга ҳам зудлик билан етиб бориб, вазиятни ўз назоратига олган эди. “Сабр қилиб, оғирликни елкамизга олиб, чидашимиз керак. Биронта хонадон, биронта одам эътиборсиз қолмайди”, деган эди Президент ўшанда.

Аввало, энг катта оғирликни давлатимиз раҳбари ўз зиммасига олди. Талафот оқибатларини бартараф этиб, ҳаётни тиклаш ишларига бош-қош бўлди. Бу эса жабрдийдаларга қучли далда ва мадад бўлиб, бутун халқимиз бирлашди. Кимдир маблағи, кимдир меҳнати билан ёрдамга келди.

Сардоба сув омбори тўғонининг ёрилиши оқибатида 2 минг 211 та хонадон ярқисиз ва 2 минг 499 таси таъмирталаб ҳолатга келиб қолган эди. Давлатимиз раҳбари ўшанда бу аҳволни кўриб, вайрон бўлган маҳаллаларни нафақат олдинги ҳолатига қайтариш, балки ундан-да яхши қилиш, ҳамманинг ҳаваси келадиган масканга айлантиришга ваъда берган эди.

Шу мақсадда учта ҳудуд танланиб, 50 гектар майдонда 86 та 5 қаватли уй-жой барпо этилди. Хусусан, Сардоба тумани “Дўстлик” маҳалласида 37 та, Мирзаобод тумани “Ҳақиқат” маҳалласида 40 та ҳамда “Навбахор”

маҳалласида 9 та уй-жой қурилди. Уларда жами 2 минг 640 хонадон бор. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ушбу бунёдкорлик ишлари билан танишиш мақсадида 13 октябрь куни яна Сирдарё вилоятига келди. Давлатимиз раҳбари дастлаб Мирзаобод туманидаги “Ҳақиқат” маҳалласига ташриф буюрди.

— Сув тошқини жуда катта талафот бўлди. Ҳам фожиа оқибатларини бартараф этиш, ҳам қисқа муддатда одамларни рози қилишимиз керак эди. Бунга унча-мунча давлатнинг дош бериши ўзи бўлмайди. Ҳар бир

одам билан гаплашдик. Вазирликлар, ҳудудларни жалб қилиб, тезкор иш ташкил этилди. Совуқ кунларга қолдирмасдан, оилаларни уй билан таъминлашга эришдик. Энг катта масала — одамларнинг кўнглидаги ғашлик кетди, улар рози бўлди, — деди Шавкат Мирзиёев.

Илгари бу жойлардаги кўп уйларда табиий газ йўқ эди. Энди газ, сув, электр энергияси ва бошқа коммуникациялар билан таъминланган. Яна бир муҳим томони — янги уй эгаларининг аввалги ҳовлилари ҳам ўзларида қолди.

Давоми 2-бетда

Ўзбекистон Республикаси

Президентининг

Қ А Р О Р И

ЎСИМЛИКЛАР КАРАНТИНИ БЎЙИЧА ДАВЛАТ ХИЗМАТИ ФАОЛИЯТИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Мамлакатимизда ўсимликлар карантини тизимини янги босқичга қўтариш, соҳага илм-фан янгиликлари, халқаро амалиёт ва рақамли технологияларни кенг жорий қилиш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари экспорти ҳажми ва географиясини янада кенгайтириш, уларни етиштириш ва тайёрлаш билан шуғулланувчи тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш мақсадида:

1. Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўсимликлар карантини давлат инспекцияси (кейинги ўринларда — Инспекция) тизимидаги Ўсимликлар карантини илмий маркази негизда **Ўсимликлар карантини илмий-тадқиқот маркази** (кейинги ўринларда — Марказ) ташкил этилсин.

Тошкент давлат аграр университети-нинг Термиз, Нукус ва Самарқанд филиалида ҳамда Андижон қишлоқ хўжалиги ва агротехнологиялар институтида Марказнинг замонавий лабораторияларга эга бўлган минтақавий филиаллари ташкил қилинсин.

2. Қуйидагилар Марказ ва минтақавий филиалларнинг асосий вазифалари этиб белгилансин:

республика ҳудудига катта иқтисодий зарар келтириши мумкин бўлган зарарли организмларнинг фитосанитар хавф таҳлилини ўтказиш ва улар қариб келишининг олдини олишга қаратилган илмий асосланган фитосанитар чоралар ишлаб чиқиш; карантиндаги ва бошқа хавфли зарарли организмлар ўчоқларини йўқ қилиш ва улардан холи бўлган ҳудудларни белгилаш, улар тарқалишининг олдини олиш ҳамда уларга қарши курашиш бўйича дастурларни ишлаб чиқиш;

карантин объектлари ва ўсимликларнинг бошқа хавфли зарарли организмларини аниқлаш ва улар диагностикасининг экспресс-усулларини ҳамда уларга қарши курашишнинг услубларини ишлаб чиқиш;

зарарли организмларнинг қишлоқ хўжалиги маҳсулотларига таъсирини илмий жиҳатдан ўрганиш, уларни зарарсизлантиришнинг инновацион усулларини ишлаб чиқиш ва янги турдаги энтомофаглар яратиш;

Инспекция ходимларига, тадбиркорлик субъектларининг агроном ҳамда энтомологларига билим бериш, уларнинг малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш.

3. Шундай тартиб ўрнатилсинки, унга мувофиқ:

а) 2021 йил 1 январдан бошлаб: хусусий сектор томонидан ташкил этилган, аккредитациядан ўтган карантин лабораториялари томонидан экспортга юкланаётган мева-сабзавот маҳсулотларига ва бошқа материалларга хулоса беришга рухсат берилди;

Инспекция томонидан экспортбон мева-сабзавот маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш билан шуғулланувчи тадбиркорлик субъектларининг мутахассисларига халқаро стандартлар ва импорт қилувчи давлатларнинг фитосанитар талаблари ҳақида билим бериб бориш бўйича мунтазам равишда махсус ўқув курслари ташкил этилади;

б) 2021 йил 1 апрелдан бошлаб республика ҳудудига хорижий мамлакатлардан маҳсулотларни олиб кирган транспорт воситалари (самолётлар, темир йўл вагонлари ва контейнерлари, юк автомашиналари) юк хоналарини карантин назоратидан ўтказиш ва “детектор — хизмат ит”ларидан фойдаланиш ҳамда зарур ҳолларда фумигация қилиш (зарарсизлантириш) тизими жорий қилинади;

в) 2020 йил 1 ноябрдан бошлаб: экспортбон қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш, тайёрлаш ва қadoқлаш билан шуғулланувчи тадбиркорлик субъектларига маҳсулотларни хорижий давлатлар фитосанитария талабларига мувофиқлаштириш, тегишли маслаҳатлар ва амалий ёрдам бериш учун ўсимликлар карантини давлат инспекторлари бириктирилади;

Ўз ҳудудига аниқланган зарарли организмлар ҳамда фитосанитар дала назоратини ўтказиш тўғрисида Инспекцияга ихтиёрий мурожаат қилган ва уларнинг оқибатларини бартараф этган шахслар маъмурий жавобгарликдан озод қилинади.

Давоми 4-бетда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

Қ А Р О Р И

АҲОЛИНИ ТАДБИРКОРЛИККА ЖАЛБ ҚИЛИШ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ВА ТАДБИРКОРЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Сўнгги йилларда аҳолининг кенг қатлами тадбиркорликка жалб қилиш ва уларнинг даромад манбаларини кенгайтиришга қаратилган “Ҳар бир оила — тадбиркор”, “Ешлар келажгимиз” ва бошқа ижтимоий дастурлар доирасида жами 13 триллион сўмдан зиёд имтиёзли кредитлар ажратилиб, 600 мингдан зиёд оилаларни қамраб олишга эришилди.

Мазкур дастурлар ҳудудларда аҳолининг тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиши, унинг турмуш тарзини яхшилаш ва иш билан бандлигини ошириш учун туртки бўлиб хизмат қилмоқда.

Шу билан бирга, орттирилган тажриба ҳамда халқаро амалиёт комплекс ва ўзаро бир-бирини тўлдирувчи

кредит олиш имкониятидан иборат бўлган яхлит тизимни шакллантиришга таъмин қилиш.

Аҳолини тадбиркорликка жалб қилиш тизимини такомиллаштириш, камбағалликни қисқартириш ва тадбиркорликни ривожлантириш бўйича амалга оширилаётган ишловларни изчил давом эттириш мақсадида:

1. Аҳолини, айниқса, ёшлар ва хотин-қизларни тадбиркорликка кенг жалб қилиш, микромолиялаш тизимини такомиллаштириш ҳамда тадбиркорликни давлат томонидан қўллаб-қувватлашнинг қуйидаги асосий йўналишлари амалиётга жорий этилсин:

аҳолининг тадбиркорлик билан шуғулланишга қизиқиши ва манфаатдорлигини ошириш;

аҳолида тадбиркорлик соҳасида зарурий кўникмаларни шакллантиришга қаратилган ўқитиш тизимини жорий этиш, мазкур жараёнга халқаро ташкилотлар, нодавлат нотижорат ташкилотлари ва нодавлат таълим ташкилотларини кенг жалб қилиш;

тадбиркорликни қўллаб-қувватлашга қаратилган микрокредитлаш тизимини институционал жиҳатдан такомиллаштириш ва ривожлантириш;

аҳоли тадбиркорлигини қўллаб-қувватлашга оид ижтимоий дастурларни иқтисодиётда амалга оширишнинг қуйидаги асосий йўналишлари амалиётга жорий этилсин:

аҳолининг тадбиркорлик билан шуғулланишга қизиқиши ва манфаатдорлигини ошириш;

Давоми 3-бетда

21 октябрь — Ўзбек тили байрами куни

ҒУРУР ВА ИФТИХОРИМИЗ РАМЗИГА ЭҲТИРОМ

Бугун онгу тафаккури ўзгарган халқимизнинг ўзлигини белгилайдиган она тилига муносабати бутунлай ўзгача

Қонун сўзи — қудратли сўз. У барчани сергаклантиради, итоат эттиради, киши эътиборини тортувчи куч бор унда. Айни пайтда унга сўзсиз бўйсунини, уни ҳурмат қилиш талаби ҳам бор.

Муайян соҳа ёхуд жабҳага оид қонунлар ўша тизимнинг ривожини таъминласа, шундай ҳужжатлар борки, улар бутун бир халқнинг руҳияти, миллатнинг қиёфасини ўзида мужассам этади. Президентимиз томонидан имзоланган “Ўзбек тили байрами кунини белгилаш тўғрисида”ги қонун ана шундай муҳим ҳужжатдир. Унинг асосида 21 октябрь — Ўзбек тили байрами куни этиб белгиланиши эса тарихий ҳодиса бўлди, десак ўринлидир.

Ушбу қонуннинг яна бир аҳамиятли, рамзий жиҳати унинг айнан Абдулла Қодирий таваллуд топган кунда имзоланиши бўлди. Бу давлатимиз раҳбарининг миллат тилига эътибори ва эҳтиромининг юксак нишонасидир. Бунинг исботига ўтган йили ҳам шохид бўлгандик. Азим пойтахтимизда Халқаро конгресс маркази бунёд этилгандан кейин унда биринчи бор ўтказилган тантанали тадбир 21 октябрь — “Давлат тили ҳақида”ги қонун қабул қилинганининг 30 йиллигига бағишланганди. Ушанда Президентимиз

“21 октябрни Ўзбек тили байрами куни деб эълол қиламан”, деганида залда ўтирганларнинг бари тўлқинланиб, хурсандлигидан ўринларидан қалқиб туриб, юзу кўзларидан нур фалқиб кетгани ҳақон ёдимда.

Ушбу қонун қайсидир маънода ОАВ орқали чиқишлардаги эътироф ва эътирозларга ўзига хос мукаммал жавоб ҳам бўлди.

Миллатнинг руҳи бўлган она тилидан бебаҳра қолдириш уни гумроҳ қилиш билан баробар. Ижтимоий-маънавий зарурат, эҳтиёж сифатида қаралмаган нарсалар ҳодисаларнинг бари ўткинчи-га айланади. Бу эса жамиятда ижронини пайсалга солиш, лоқайдлик ва бепарволик иллатларини шакллантиради.

Давоми 6-бетда

БИРЛИК, ҲАМЖИҲАТЛИК ВА МЕҲР-ОҚИБАТДА ҲИКМАТ КЎП

Бошланиши 1-бетда

Давлатимиз раҳбари ўша қийин кунларда бутун халқимиз жипслашиб ҳаракат қилганига катта эътибор қаратди. — Бутун мамлакатимиздан мутахассислар келди. Бу ерда Қорақалпоғистон ва ҳар бир вилоятнинг ўз кўчаси бор. Бирлашсак, меҳрли бўлсак, қўл ишларни амалга оширишимизга ҳамма ийонади, — дея таъкидлади Шавкат Мирзиёев.

Қўп қаватли уйлар шинам, ҳовлилари обод. Бу маҳалла Янги Ўзбекистон, деб номланган.

— Янги Ўзбекистон дейилганида ҳам маъно бор. Агар халқимизга маъқул бўлса, бундай уйларни бошқа ҳудудларда, аҳоли зич шаҳарларда ҳам қурамиз. Ҳар бир мавзе ёнида иш ўринлари ҳам ташкил этамиз. Умуман олганда, қуриш ва яшаш маданиятимиз ўзгариши керак, — деди Президент.

Янги мавзеда маҳалла гузари, дўкон, кутубхона, болалар майдончалари барпо этилган. Уйларга хизмат кўрсатувчи сервис компанияси ташкил қилинган. Турар жойларни эксплуатация қилиш тизимини самарали йўлга қўйиш бўйича кўрсатмалар берилди. Давлатимиз раҳбари шундан сўнг Оқолтин туманидаги “Нурафшон орзу бўстони” фермер хўжалиги даласида бўлиб, пахта ҳосилини кўздан кечирди. Бу ёғзаларни етиштиришнинг ўзи бўлгани йўқ. Сардоба сув омбори тошқини қишлоқ хўжалигига ҳам катта зарар етказган эди. Хусусан, Сардоба, Мирзаобод ва Оқолтин туманларидаги 20 минг гектарга яқин экин майдонини сув босганди.

Ҳосилни асраб қолиш учун кўчма насослар ёрдамида сув қочирилиб, ер культивация ва чопиқ қилинди. Имконсиз жойларда пайкаллар бузилиб,

қайтадан бошқа экинлар экилди. Қий-ғос очилган пахта ана шундай машаққатли меҳнат натижасидир. “Нурафшон орзу бўстони” фермер хўжалиги “Оқолтин АПК” пахта тўқимачилик кластерининг ҳамкори. Шу ерда кластерлар раҳбарлари ва фермерлар билан мулоқот бўлди. Пахтани қайта ишлаб, хомашёни тайёр маҳсулотга айлантириб, қўшимча қиймат яратиш муҳимлиги таъкидланди. — Кластер ва манфаатдорлик — Ўзбекистон қишлоқ хўжалигининг келажаги. Илм-фан ва инновацияларни жорий этмай туриб, бу соҳани рақобатбардош қилиб бўлмайди, — деди Президент. Мазкур кластер томонидан 2021-2022 йилларда амалга ошириладиган лойиҳалар ҳақида маълумот берилди. Хусусан, Оқолтин туманида йилига 30 минг тонна чигитни қайта ишлаш бўйича қиймати 4 миллион доллар ҳамда 50 минг тонна донни қайта ишлаш бўйича қиймати 5,8 миллион доллар бўлган лойиҳалар амалга оширилиши режалаштирилган. Давлатимиз раҳбари Сирдарё вилоятининг Оқолтин туманидаги “Янги Тошкент” маҳалласини бориб кўрди. Бу ерда 130 та коттеж таъмирланиб, коммуникация тармоқлари тикланган. Янги маҳалла гузари, савдо ва маиший хизмат шохобчалари, кутубхона, спорт мажмуаси, ички йўллар қурилган. Президент Шавкат Мирзиёев қурилиш ва ободонлаштириш ишларини кўздан кечирди. Аҳоли билан суҳбатлашди. — Бу ерга келганимда вазият жуда ачинарли эди. Бу менинг уйим, жигарларим, фарзандларим, деб юрагимдан ўтказдим. Пул топиш, ташкил қилиш осон бўлгани йўқ. Худога шукр, ҳаммаси ортда қолди. Бу уйлар сизларга бюросин. Энди бу ободлиқни асраб, яхши яшаб, яхши тўйлар қилинлар. Ўзи менинг энг катта мақсадим — ёшларни бахтли қўриш, — деди давлатимиз раҳбари. Маҳаллада “Нафис либослар” тикувчилик корхонаси ҳам ташкил этилди. Унда 50 нафардан зиёд хотин-қиз иш

бошлади. Президентимиз улар билан суҳбатлашди.

— Хотин-қизларга эътиборни янада кучайтирамиз. Аёлни рози қилолсак, жамиятимиз файзли бўлади, ҳамма режаларимизни амалга ошира оламиз, — деди Шавкат Мирзиёев.

Корхона келгуси йили тўлиқ қувватга чиққач, йилига 500 минг дона маҳсулот ишлаб чиқарилади. Уларнинг бир қисmini экспорт қилиш режалаштирилган. Давлатимиз раҳбари оилавий поликлиникага қириб, соғлиқни сақлаш ходимлари билан суҳбатлашди. Тиббиёт билан спорт ҳамоҳанглигини кучайтириб, одамларни соғлом турмуш тарзига одатлантириш, аҳолининг умрини узайтириш масалалари юзасидан сўз юритилди.

— Қўп юриш билан тўғри овқатланиш маданиятини йўлга қўйиб олсак, тиббиётдаги 30-40 фоиз масалани ҳал қилган бўламиз, — деди Шавкат Мирзиёев.

Бу борадаги тарғиботни кенгайтириш, рағбатлантириш механизмларини ишлаб чиқиш бўйича кўрсатмалар берилди. Президент Шавкат Мирзиёев Сардоба туманидаги “Сардоба Оқсарой текстиль” корхонаси фаолияти билан танишди. “Oqsaroy klaster” масъулияти чекланган жамият таркибидagi мазкур корхона йилига 3,5 миллион долларлик тайёр мато ва кийимлар ишлаб чиқариш қувватига эга. Маҳсулотларни 100 фоиз экспорт қилиш мўлжалланган. Туркиядан замонавий тикув машиналари ва энергиятежамкор совутиш тизими келтириб ўрнатилган. Лойиҳанинг биринчи

босқичида 500 та иш ўрни яратилган. Давлатимиз раҳбари бу ерда фаолият бошлаган хотин-қизларни янги уй ва иш жойлари билан табриклади. — Фожиа юз берган кунлари баъзи одамларда эртанги кунга ишонч йўқолиб қолган эди. Бугун сизларнинг кўзингизда ишонч учкунларини кўриб турганимдан хурсандман. Аёллар ишласа, кайфияти яхши бўлади. Аёлнинг кайфияти яхши бўлса, фарзандларининг кайфияти, тарбияси яхши бўлади, оилада, жамиятда муҳит ўзгаради. Шунинг учун хотин-қизларга иш ўринларини кўпайтиришга ҳаракат қиляпмиз, — деди Шавкат Мирзиёев. Шу ерда тўқимачилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш, енгил саноатда қўшимча қиймат занжирини яратиш бўйича лойиҳалар тақдимоти ўтказилди.

Давлатимиз раҳбари 15 май куни Сардоба туманида бўлганида “Дўстлик” маҳалласида янги уйлар қурилишига тамал тоши қўйган эди. Қисқа вақтда бу ерда 1 минг 480 хонадонли 37 та турар жой қуриб битказилди. Президент Шавкат Мирзиёев бу галги ташрифи чоғида мазкур замонавий мавзени кўздан кечирди. Уйлар беш қаватли бўлиб, икки ва уч хонали квартиралардан иборат. Турар жойларни қуришда энергиятежамкор материаллардан фойдаланилган. Янги мавзеда барча коммуникация тармоқлари мавжуд. Маҳалла гузари, болалар майдончалари қурилиб, ҳудуд ободонлаштирилган. Хонадонлар тайёр холда, тошқиндан жабрланган оилаларга бепул топширилади. Олдин мазкур маҳаллада яшаган Бахтиёр ва Қимматхон Мирзаевлар оиласига ҳам уч хонали квартира ажратилган. Давлатимиз раҳбари ушбу хонадонга қириб, шароитларни кўздан кечирди. Президент Шавкат Мирзиёев “Дўстлик” маҳалласида сирдарёлик фаоллар, сув тошқинидан жабрланган одамлар билан учрашди. Давлатимиз раҳбари сўзининг аввалида вилоят аҳли билан шундай

ободликда, ёруғ юз билан кўришиб турганидан хурсандлигини билдирди.

— Охириги беш ойда ҳаммамиз синовдан ўтдик. Ҳамжиҳат бўлиб, матонат, меҳнат билан шароитни тикладик, янги уйлар, йўллар қурилди. Бугун бу ишларни кўриб, албатта, хурсанд бўлдим. Лекин менга энг катта куч, қувонч берган нарса одамларнинг кайфияти бўлди, — деди Шавкат Мирзиёев.

Сардоба сув омбори тўғони уй-жойлар, ижтимоий объектлар ва қишлоқ хўжалиги майдонларига катта зарар етказган эди. Ҳукумат комиссияси тузилиб, унинг оқибатларини бартараф этишга барча куч ва воситалар жалб қилинди. Сув босган маҳаллалар аҳолиси хавфсиз ҳудудларга эвакуация қилиниб, бошпана ва озик-овқат билан таъминланди. Фавқулодда вазиятлар вазирлиги, Сув хўжалиги вазирлиги, Мудофаа вазирлиги, ҳуқуқ-тартибот идоралари, қурилиш-таъмирлаш ташкилотлари ва маҳаллий ҳокимликлар ўзаро мувофиқ ҳаракат қилиб, турмуш шароитлари қисқа муддатда тикланди. Учта янги мавзе барпо этилди. Боғча ва мактаблар, коллежлар ва соғлиқни сақлаш муассасаларида қурилиш-таъмирлаш ишлари олиб борилди. Сув босган ҳудудлар бугун аввалгидан-да яхшиланиб, янги қиёфага эга бўлди.

— Халқимиз розилигини биринчи кундан асосий мақсадимиз, шийоримиз этиб танлаганмиз. Қийин, лекин шунинг учун ишляяпмиз. Сирдарёдаги қурилишлар, ўзгаришлар шу билан чекланиб қолмайди, яна давом

этади. Бунинг учун катта марралар белгиланмиз, — деди Президент.

Учрашувда сув тошқинидан жабр кўрган Сардоба, Оқолтин ва Мирзаобод туманлари аҳолисининг яшаш шароитларини яхшилаш, уй-жойлар қуриш ва таъмирлаш, аҳоли саломатлигини ҳимоя қилиш, инфратузилма объектларини тиклаш, янги иш жойлари яратиш бўйича амалга оширилаётган ишлар ҳақида айтиб ўтилди. Мутасадди вазирликлар вилоят фаолларига бу борада бажарилган ишлар ва режалаштирилган лойиҳалар ҳақида тақдимот қилди. Учрашувда сўзга чиққанлар томонидан юртимизда биронта инсонни, биронта ҳам оилани ҳар қандай фалокат ва муаммо қаршисида ёлғиз қолдирмаймиз, барча зарур ёрдамни албатта кўрсатамиз, деган ҳолис, пок ва эзгу ният билан иш олиб борилгани, бунинг самарасида қўзлаган марраларга эришилгани таъкидланди. Хусусан, Президентимиз шахсан бошқош бўлиб, уй-жойсиз қолган одамларни ёғин-сочинли кунларга қолдирмасдан, бошпана билан таъминлаш учун катта ишлар амалга оширилгани қайд этилди. Пандемия шароитига қарамасдан, бугун Сирдарё вилоятида амалга оширилган бекиёс бунёдкорлик ишлари, халқимизнинг яратувчанлик руҳи, бизнинг улуг қудратимизни, ниямаларга қодир эканлигимизни яна бир бор намоён этди. Бу сирдарёликлар руҳини чексиз шод этиб, эртанги кунга, халқимиз фаровонлигига қаратилган ислохотларга ишончини мустаҳкамлади. Шу билан давлатимиз раҳбарининг Сирдарё вилоятига сафари якунланди.

Зиёдулла ЖОНИБЕКОВ, Абдулазиз МУСАЕВ, Матназар ЭЛМУРОДОВ, ЎЗА мухбирлари

Сирдарёликлар эътирофи

БИРИНЧИ МЕҲМОНИМИЗ — ПРЕЗИДЕНТИМИЗ!

Ҳар куннинг ўз тонги бор, дейди донишманд халқимиз. Дарҳақиқат, юртдошларимиз учун синовли келган бу йилда яна музаффар тонг отмоқда. Буни Сардоба сув омбори тўғонининг ёрилиши оқибатларини Президентимиз бошчилигида ҳамжиҳатликда енгганимиз мисолида ҳам кўришимиз мумкин. Давлатимиз раҳбарининг Сирдарё вилоятига бу галги ташрифи талафотли мардонавор енгиб, метин ирода кўрсатган сирдарёликларнинг янги ҳаёт оstonасидаги тантанасигада уланиб кетди. Мухбиримиз Президент ташрифи доирасида сирдарёлик юртдошларимизнинг таассуротлари билан қизиқди.

Раҳматилла ҲОЖИМУРОДОВ, Мирзаобод туманидаги “Янги Ўзбекистон” МФЙ раисининг кексалар ва фахрийлар бўйича ўринбосари:

тошқини оқибатида уйлари зарар кўрган Мирзаобод ва Оқолтин туманларидан юзлаб оилалар кучиб келмоқда. Уларга барча зарур шароитлар яратилган. Янги маҳалла гузари қурилди. Бу ерда новвойхона, саратрошхона, кутубхона фойдаланишга топширилди. Хотин-қизларни иш билан таъминлаш мақсадида тикувчилик цехи очилди. Янги боғчамиз ҳам бор. Давлатимиз раҳбари янги маҳаллада иш ўринлари яратиш бўйича ҳам алоҳида ташвириқ берди. Шу асосда қовулни қайта ишлаш цехини қуриб, Сирдарёнинг дунёга машҳур қовун маҳсулотларини экспорт қилишни мақсад қилиб турибмиз. Президентимизнинг “Янги Ўзбекистон”имизга бугунги ташрифи ҳеч ёдимиздан чикмайди. Бугунги кун маҳалладошларимиз учун янги ҳаёт оstonасидаги зафарли чорлов бўлиб қолади.

Ғофиржон УСУБАЛИЕВ, қишлоқ хўжалиги ходими:

чироғимиз, газимиз узилмас, ишласак, ҳалол ризқ топсак, яна нима керак?!

Янги уйимиз ҳақиқий ўзбекона услубда қурилгани билан ҳам жуда ёқди. Хоналар алоҳида, меҳмон келса ҳам хижолат бўлмайсиз. Алоҳида фахр билан айтишим керакки, янги уйимизнинг биринчи меҳмони Президентимиз бўлди. Биз билан дилдан суҳбатлашиб, шароитларимиз, режаларимиз билан қизиқди. Буни ҳеч қачон унутмаймиз.

Яна бир гапни айтмасам бўлмас. Саховатдаги ҳовлимиз ҳам бузиб ташлангани йўқ — ўзимизда қолди. Энди ёзда оиламиз билан бориб, у ҳовлимизни ҳам обод қиламиз, деҳқончилик, чорвачилик билан шуғулланмоқчимиз. Даромадини янги уйимизда тўйларга ишлатамиз, насиб. Бунинг учун Президентимизга минг раҳмат. Аллоҳга шукр!

Баҳром ТУРДИАЛИЕВ, тадбиркор:

қилиб, Тошкент шаҳри ҳокимлиги хомийлигида қурилди. Қурувчилар ҳам, қурилиш ашёлари ҳам Тошкентдан келди. Шу тариқа маҳалламиздаги 135 хонадон қайта қад ростлади. Ҳозир бу ерда 1200 дан зиёд аҳоли яшамоқда.

Бундан ташқари, 135 ўринли янги мактаб, ҚВП, боғча, маҳалла гузари қурилди. Гузаримизда кутубхона, тикув цехи борлигини ўзининг ҳам кўрдингиз.

Ҳа, айтганча, хайр қилсанг бутун қил, деганларидек, Тошкент шаҳри ҳокимлиги маҳалламиздаги

Даврон ВАҲОБОВ, “Сардоба Оқсарой текстиль” корхонаси таъсисчиси:

Албатта, бунёдкорлик ишларига биз ҳам ҳисса қўшганимиздан мамнунийим. Корхонамизда тайёр мато ва кийимлар ишлаб чиқарамиз, маҳсулотларимиз асосан, экспортга мўлжалланган. Ҳозирча 500 иш ўрни яратдик. Бугун Президентимиз корхонамизга ташрифи чоғида бизга маррани кенгроқ олиш бўйича аниқ

ҳар оиллага маиший техника ҳам совға қилди. Албатта, биз — тадбиркорлар ҳам қараб турганимиз йўқ. Маҳалладаги хотин-қизларни иш билан таъминлаш мақсадида тикувчилик цехи қурдик. Бу ерда 100 киши иш билан таъминланди. Бугун Президентимиз шу цехимизга ҳам келди. Маҳсулотлар турини кўпайтириш, сифатини ошириш, экспорт қилиш бўйича зарур тавсияларини берди. Биз давлатимиз раҳбари ташрифидан руҳланиб, кейинги йилдан маҳсулотларимизни экспортга ҳам йўналтиришни режаладик. Ўшанда иш ўринларимиз сони ҳам сезиларли ошадим. Мақсадимиз аниқ: фаолиятимизни кенгайтираш, имкон қадар “аёллар дафтари” ва “ёшлар дафтари”даги хотин-қизлар ва ёшларимизни ишли қиламиз. кўрсатмалар берди. Келгусида маҳсулотларимиз тури ва ҳажмини ошириш, экспорт географиясини кенгайтиришни мақсад қилганмиз. Демак, иш ўринларимиз сони ҳам кўпайиб боради. Бунинг учун имкониятларимиз етарли, албатта. Корхонамизда асосан, янги уйларга қўчиб ўтган хотин-қизлар меҳнат қилади. Уларнинг юз-кўзида келажакка ишонч учкунни порлаб турганини кўриб, бизнинг ҳам ғайратимиз жўшади. Шу азиз опа-сингилларимиз ҳаётини янада яхшилаш йўлида куч-ғайрат билан ишляймиз.

“Янги Ўзбекистон” мухбири Лутфулло СУБОНОВ ёзиб олди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
Қ А Р О Р И

АҲОЛИНИ ТАДБИРКОРЛИККА ЖАЛБ ҚИЛИШ ТИЗИМИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ВА ТАДБИРКОРЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШГА ДОИР
ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Бошланиши 1-бетда

тадбиркорлик кўникмаси ва тажрибасига эга бўлган аҳолини ва бошқа кичик бизнес вакиллари салоҳиятини рўёбга чиқариш орқали улар фаолиятини кенгайтириш ва ривожлантиришга қаратилган **тўлақонли тизимни** яратиш;

тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш бўйича **яхлит тизимни ташкил этиш ва ягона давлат ташкилоти томонидан амалга оширилишини ва мувофиқлаштириб борилишини** йўлга қўйиш.

2. Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги, Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги, Ёшлар ишлари агентлиги, Халқ таълими вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Савдо-саноат палатаси, Тадбиркорликни ривожлантириш агентлиги ва барча бўғиндаги ҳокимликлар ҳудудларда аҳолининг тадбиркорликка қизиқишини ва манфаатдорлигини оширишга қаратилган чора-тадбирларни амалга оширишни **ўзларининг асосий фаолият йўналишларидан бири сифатида белгиласин.**

Вазирлар Маҳкамаси **икки ой муддатда** тегишли вазирлик, идора ва маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан халқаро ва маҳаллий экспертларни жалб этган ҳолда аҳолининг тадбиркорликка қизиқиши, турмуш даражасини яхшилашга ва интилишга ва манфаатдорлик ҳиссини кучайтиришга қаратилган мотивацион чора-тадбирлар дастурларининг тасдиқланишини таъминласин. Бунда муваффақиятли ёш тадбиркорлар ва тажрибали бизнес вакилларини жалб қилишга эътибор қаратилсин.

Нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди мазкур бандда келтирилган тадбирларни амалга ошириш жараёнида нодавлат нотижорат ташкилотларининг фаол иштирокчини таъминласин.

Ёшлар ишлари агентлиги аҳолига ўзининг турмушини яхшилаш, касб-хунар ва бизнес билан шугullanish орқали даромад топиш ҳамда уларга бундай фаолиятни йўлга қўйишнинг амалий жиҳатларини ўргатишга қаратилган **“коучинг” видео материаллар ва дарсликлар, мотивацион роликлар тайёрлаш** учун танлов асосида ижтимоий буюртмалар жойлаштирсин.

3. **2020 йил 15 ноябрдан** бошлаб ёшлар ва хотин-қизларни касб-хунар ва тадбиркорлик кўникмаларига ўқитишни давлат томонидан қўллаб-қувватлашнинг қўйидаги тартиби ўрнатилсин:

Тадбиркорликни ривожлантириш агентлиги ва Бизнес ва тадбиркорлик олий мактаби томонидан маъқулланган дастурлар ва белгиланган талаблар асосида ташкил этилган ўқув курсларини тамомлаган ҳар бир битирувчи (ёшлар, хотин-қизлар) учун касб-хунар ва тадбиркорликка ўқитиш бўйича нодавлат таълим ташкилотларига сарфланган харажатларнинг **70 фоизи, бироқ ҳар бир битирувчига 1 миллион сўмдан** ортиқ бўлмаган миқдори давлат томонидан компенсация қилинади;

касб-хунар ва тадбиркорликка ўқитиш бўйича нодавлат таълим ташкилотлари курсларини муваффақиятли тамомлаб,

уларнинг сертификатини (кейинги ўринларда — махсус сертификат) олган шахсларга ўз бизнесини ташкил этиш учун мазкур қарорнинг 5-бандига мувофиқ микрокредит ажратилади.

4. Тадбиркорликни ривожлантириш агентлиги Бизнес ва тадбиркорлик олий мактаби билан биргаликда:

2020 йил 15 ноябрдан бошлаб аҳолини касб-хунар ва тадбиркорликка ўқитиш дастурларида иштирок этувчи нодавлат таълим ташкилотлари электрон реестрини шакллантириб борсин ва унинг ошкоралигини таъминласин;

2022 йил 1 январдан хорижий экспертларни жалб қилган ҳолда халқаро стандартлар, шу жумладан, Халқаро меҳнат ташкилоти ва бошқа халқаро ташкилотларнинг тадбиркорликка ўқитиш дастурлари ва тизими асосида **Тадбиркорликка ўқитишнинг ягона тизимини** ишга туширсин.

5. Шундай тартиб ўрнатилсинки, унга кўра, “Микрокредитбанк” АТБ томонидан нодавлат таълим ташкилотлари **махсус сертификатини олган:**

тадбиркорлик ташаббусига эга жисмоний шахслар, шу жумладан, **ёшлар ва хотин-қизларга** ўз бизнесини ташкил этиш учун **33 миллион** сўмгача бўлган миқдордаги микрокредитлар таъминотсиз ажратилади;

микрофирма ва кичик корхона таъсис этган шахсларга учинчи шахс кафиллиги, суғурта полислари, кредит ҳисобига сотиб олинаётган мол-мулклар гарови, Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармасининг кафиллиги ва қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа таъминот турлари асосида **225 миллион сўмгача миқдорда микрокредитлар ажратилади.**

Бунда микрокредитлар 3 йил муддатгача 6 ойгача имтиёзли давр билан Марказий банкнинг асосий ставкасида ажратилади.

6. Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси ёшлар ва хотин-қизларни касб-хунар ҳамда тадбиркорлик кўникмаларига ўқитиш орқали тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйишни молиявий манба билан таъминлаш мақсадларига **100 миллион АҚШ доллари** эквивалентига маблағ ажратсин. Ушбу маблағларнинг:

9 миллион АҚШ доллари эквиваленти Тадбиркорликни ривожлантириш агентлигига мазкур қарорнинг 3-банди иккинчи хатбошида назарда тутилган тадбирларни молиялаштириш учун бегараз асосда;

1 миллион АҚШ доллари эквиваленти Ёшлар ишлари агентлигига мазкур қарорнинг 2-бандида назарда тутилган тадбирларни молиялаштириш учун бегараз асосда;

90 миллион АҚШ доллари эквиваленти махсус сертификатни олган ёшларга (жами 45 миллион доллар) ва хотин-қизларга (жами 45 миллион доллар) кредитлар ажратиш учун “Микрокредитбанк” АТБга 7 йил муддатда 3 йил имтиёзли давр билан Марказий банкнинг асосий ставкасида 4 фоиз бандга паст фоиз ставкасида йўналтирилсин.

“Микрокредитбанк” АТБ ушбу маблағларни мазкур қарорнинг 5-бандида

кўрсатилган янгича тартибда микрокредитлаш мақсадларига йўналтирсин.

7. Белгилансинки, 2022 йил 1 июлдан бошлаб “Ҳар бир оила — тадбиркор”, “Ёшлар келажагимиз” ва бошқа оилавий тадбиркорликни ривожлантириш дастурлари доирасида давлат мақсадли ресурслари ҳисобидан кредитлар “Микрокредитбанк” АТБ томонидан тадбиркорлик йўналиши бўйича тегишли ўқув курсларини тамомлаган шахсларга ягона микрокредитлаш дастури асосида ажратилади.

8. “Микрокредитбанк” АТБ:

2021 йил давомида республиканинг барча туман ва шаҳарларида, шу жумладан, рақамли технологияларни кенг жорий этиш орқали микромолиявий хизматлар кўрсатиш имкониятини яратувчи банк инфратузилмалари тармоқларини ташкил этсин;

ўзи операторлик вазифасини бажарувчи Микромолиялаш миллий тизимини яратиш ва унда бошқа кредит ташкилотларининг манфаатдорлик асосида иштирок этишини таъминловчи тизим жорий этиш бўйича чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқсин;

банкнинг қўйи бўғин ходимларини тўлиқ қайта тайёрлаш ва миқозга йўналтирилган хизмат кўрсатиш тизимини жорий қилсин. Бунда соҳада муваффақиятга эришган ва халқаро тан олинган хорижий молия институтларида ходимларнинг маала ошириши ва тажриба алмашишини ташкиллаштирсин;

махсус сертификат олган шахслар тўғрисида маълумот алмашиш мақсадида микрокредитлаш дастурларида иштирок этгаётган касб-хунар ва тадбиркорликка ўқитиш бўйича нодавлат таълим ташкилотлари билан ўзаро электрон ахборот алмашинуви тизимини йўлга қўйсин.

Молия вазирлиги “Микрокредитбанк” АТБ бошқаруви тарқибига ижтимоий йўналтирилган микрокредитлаш соҳасида етарли тажрибага эга бўлган хорижий маалаги мутахассисларнинг жалб қилинишини таъминласин.

9. Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги ва Молия вазирлиги 2021 йилнинг 1 январига қадар “Микрокредитбанк” АТБнинг аҳолини, айниқса, ёшлар ва хотин-қизларни тадбиркорликка кенг жалб қилиш бўйича **янги бизнес моделини ишлаб чиқсин ва унда қўйидагиларга эътибор қаратсин:**

микрокредит олиб кейинчалик барқарор тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйган ва ишлаб чиқариш ҳажмларини кенгайтирган ёки камбағаллик рўйхатидан чиққан миқозлар сони ва улуши ошиб боришини банк фаолияти самарадорлигининг асосий кўрсаткичларидан (KPI) бири сифатида белгиласин;

микрокредитлаш дастурлари доирасида касб-хунар ва тадбиркорликка ўқитиш бўйича нодавлат таълим ташкилотлари билан ҳамкорликни амалга ошириш ҳамда **микрокредитлаш мақсадларида аҳолини молиявий саводхонлик ўқитишни ташкил этиш;**

микрокредит олган тадбиркорлар фаолиятини доимий кузатиб бориш ҳамда уларга маслаҳат ва кўмак бериш институтини шакллантириш;

банк миқозлари томонидан ишлаб чиқарилган маҳсулотлар учун харидорлар

топиш ва бозорларни кенгайтиришда кўмаклашиш.

10. Тадбиркорликни ривожлантириш агентлиги мазкур қарорда аҳолини тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш борасида келтирилган механизмлар, хусусан, уларни ўқитиш, микрокредит ажратиш бўйича ишларни мувофиқлаштириш борасида **ваколатли давлат органи этиб белгилансин.** Бунда Агентлик:

Бизнес ва тадбиркорлик олий мактаби ҳамда Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги билан биргаликда аҳоли ва тадбиркорларни тадбиркорликка ўқитиш бўйича ишларни ташкил этади, мувофиқлаштиради ва бу борада ягона тизимни шакллантиради;

“Микрокредитбанк” АТБ билан биргаликда тадбиркорлик бўйича ўқув курсларини тамомлаб ва кейинчалик микрокредит олиб фаолият юритаётган тадбиркорлик субъектлари фаолиятини мониторинг қилиб боришнинг **ягона “рақамли” тизими жорий этилишини таъминлайди;**

доимий мониторинг ва таҳлиллар асосида тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш ва кенгайтиришни (йириклаштиришни) рағбатлантирувчи молиявий ва номолиявий қўллаб-қувватлаш чораларини такомиллаштириш ва янгиларини жорий этиш бўйича таклифлар киритиб боради;

иқтисодиётнинг тармоқ ва соҳаларида амалга оширилаётган ишловларнинг тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш борасидаги чора-тадбирлар билан ўзаро мувофиқлиги ва тўлдирувчанлигини таъминлаш вазифаларидан келиб чиқиб барча турдаги хусусий тадбиркорликни ривожлантиришнинг асосий йўналишлари ва механизмлари ишлаб чиқишлигини ва амалга оширилишини таъминлайди.

11. Тадбиркорликни ривожлантириш агентлиги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси ва Адлия вазирлиги билан биргаликда **бир ой муддатда** аҳолини касб-хунар ва тадбиркорликка ўқитиш дастурларида иштирок этувчи нодавлат таълим ташкилотлари электрон реестрини шакллантириш ҳамда уларнинг ўқитишга сарфланган харажатларини компенсация қилиш тартибини тасдиқлаш учун Вазирлар Маҳкамасига киритсин. Бунда, шу жумладан, қўйидагилар назарда тутилсин:

нодавлат касб-хунар таълими ташкилотлари ва мутасадди идоралар ўртасида ўқувчиларнинг давоматини реал вақт режимида мониторинг қилиш, махсус сертификатга эга битирувчилар тўғрисида маълумотлар олиш имкониятини берувчи идоралараро электрон ҳамкорликни жорий этиш;

нодавлат касб-хунар таълими ташкилотлари фаолиятини энг асосий мезон сифатида уларнинг натижадорлиги, шу жумладан, махсус сертификат олган битирувчиларнинг тадбиркорлик ва касб-хунар бўйича фаолиятини бошлаганидан келиб чиққан ҳолда баҳолаб бориш;

компенсация тақдим этишда ошкоралик ва ҳаққонийликни таъминлаш, мазкур жараёнда турли хил суиистеъмолликлар қилинишининг олдини олишга қаратилган коррупцияга қарши курашиш компаенс назорат тизимини яратиш.

12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 14 июлдаги ПҚ – 4782-сон қарорига мувофиқ Тикланиш ва тараққиёт жамғармасидан 2 миллион АҚШ доллари эквивалентидаги маблағлар микромолиявий хизматлар кўрсатувчи ташкилотлар ҳамда нодавлат нотижорат ташкилотларига ёшлар ва хотин-қизларни кичик тадбиркорликка жалб қилиш лойиҳаларини қўллаб-қувватлашга йўналтириш назарда тутилганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

13. Белгилансинки, мазкур маблағлар Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармаси ресурс базасини оширишга йўналтирилади ва эксперимент тарикасида **кенг аҳоли қатламларини тадбиркорликка ўқитиш ва унга жалб қилиш** лойиҳаларини амалга оширадиган нодавлат нотижорат ташкилотларини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш мақсадида қўйидагича тартибда фойдаланилади:

нодавлат нотижорат ташкилотларининг кенг аҳоли қатламларини тадбиркорликка ўқитиш ва уларга микромолиявий хизматлар кўрсатишдан иборат комплекс дастурларини амалга ошириш учун Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармаси ҳисобидан танлов асосида **5 йил** муддатга, жумладан, бир йиллик имтиёзли давр билан йиллик **4 фоиз** ставкада қарз маблағлари ажратилади;

нодавлат нотижорат ташкилотларига қарз маблағларини ажратиш учун танловни ўтказиш ҳамда улар билан ижтимоий шериклик тўғрисида шартномаларни тузиш Тадбиркорликни ривожлантириш агентлиги томонидан амалга оширилади;

нодавлат нотижорат ташкилотлари ўзларига ажратилган қарзнинг бир қисmini микрокредит ташкилотларига шартнома асосида ресурс сифатида жойлаштиради;

нодавлат нотижорат ташкилотларига қарз маблағларини ажратиш учун **танлов шартлари ва баҳолаш мезонлари** Тадбиркорликни ривожлантириш агентлиги томонидан Нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди ва мустақил экспертлар иштирокида ишлаб чиқилади ва тасдиқланади ҳамда ўқув курслари билан қамраб олинадиган ҳудуд ва аҳоли сони, микроқарз фоиз ставкаси, ўқув дастурлари сифати каби асосий мезонларга асосан таклифларни баҳолашни назарда тутати.

Тадбиркорликни ривожлантириш агентлиги бир ой муддатда нодавлат нотижорат ташкилотлари орасида мазкур маблағлар ҳисобидан қарз ажратиш бўйича танловларни эълон қилсин.

Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги ажратиладиган маблағларнинг самарали ва мақсадли фойдаланилиши устидан мониторинг ўрнатсин.

14. Шундай тартиб ўрнатилсинки, унга мувофиқ нодавлат нотижорат ташкилотларига мазкур қарорнинг 13-бандига мувофиқ тақдим этиладиган қарз маблағлари ҳисобидан микроқарзлар микрокредит ташкилотлари томонидан кенг аҳоли қатламларига, шу жумладан, ёшлар ва хотин-қизларга қўйидаги шартларда ажратилади:

қарз олувчи нодавлат нотижорат ташкилотларининг молиявий саводхонликларини ошириш, касбий ва тадбиркорлик кўникмаларини шакллантиришга қаратилган дастурлари талабларига мос келиши лозим;

микроқарзлар тадбиркорлик ва даромад олишга қаратилган мақсадлар учун бир қарз олувчига **25 миллион сўмдан** ошмаган миқдорда ажратилиши лозим;

микрокредит ташкилотлари қарз олувчи томонидан шартномага мувофиқ мажбуриятлар бажарилишини таъминлаш шартисиз, шу жумладан, бир-бирларини қўллаб-қувватлайдиган **гуруҳ кафиллиги** асосида микромолиявий хизматлар кўрсатишга ҳақли.

15. Белгилансинки, 2021 йил 1 январдан бошлаб:

тадбиркорлик субъектларини давлат рўйхатидан ўтказишда олинадиган давлат божги маблағларининг 20 фоизи Савдо-саноат палатасига йўналтирилади;

давлат активларини сотишдан тушадиган маблағларнинг Савдо-саноат палатасига йўналтириладиган қисми 3 фоиздан 5 фоизгача (Давлат активларини бошқариш, трансформация ва хусусийлаштириш жамғармасига йўналтириладиган қисmini камайтириш ҳисобидан) оширилади.

16. Тадбиркорликни ривожлантириш агентлигининг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бўйича ваколатли офислари очилсин ва уларнинг намунавий тузилмаси 1-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

Тадбиркорликни ривожлантириш агентлигининг ташкилий тузилмаси ва марказий аппарати тузилмаси 2 ва 3-иловаларга мувофиқ тасдиқлансин.

Вазирлар Маҳкамаси мазкур қарор талабларидан келиб чиққан ҳолда икки ҳафта муддатда Тадбиркорликни ривожлантириш агентлигининг ва Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармасининг низомларини тасдиқласин.

17. Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги икки ой муддатда манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда қонун ҳужжатларига мазкур қарордан келиб чиқадиган ўзгаришлар ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

18. Ушбу қарорнинг ижросини назорат қилиш Бош вазир ўринбосари Ж.А.Қўчоров ва Марказий банк раиси М.Б.Нурмуратов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Ш. МИРЗИЁЕВ

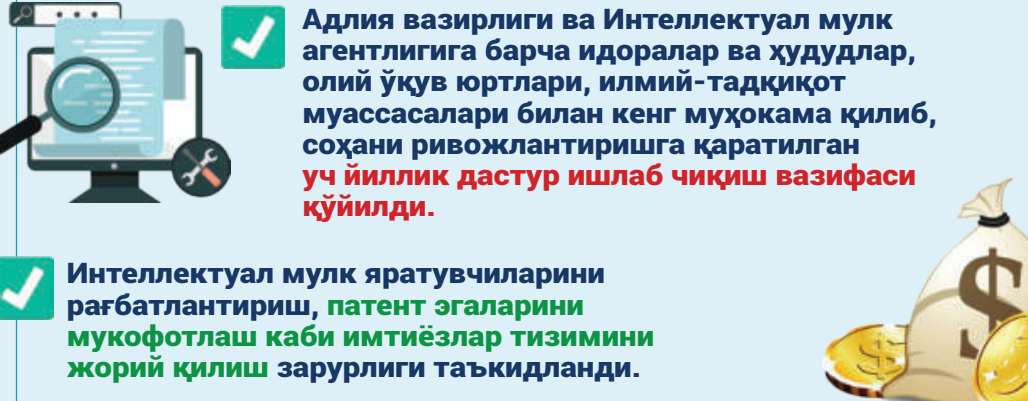
Тошкент шаҳри,
2020 йил 13 октябрь

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 12 октябрь куни интеллектуал мулк объектларини муҳофаза қилиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари юзасидан йиғилиш ўтказди.

✓ **Дунёда товарларнинг бренд қиймати юқори ҳисобланади. Интеллектуал мулк Европада ялли ички маҳсулотнинг 45 фоизини, Хитойда 12, Россияда 7 фоизни ташкил этади.**

✓ **Афсуски, мамлакатимиз бу борада дунё бозоридан узоқлашиб кетди. На тегишли идоралар ва на ҳудуд раҳбарлари интеллектуал мулк масаласига эътибор берди. Шу сабабли ихтирочи олим ва ижодкорларимиз хорижга чиқиб кетди. Илмий институтларимиз инновациялар, тармоқлар эса харидоргир ишланма ва брендлар ярата олгани йўқ.**

✓ **Адлия вазирлиги ва Интеллектуал мулк агентлигига барча идоралар ва ҳудудлар, олий ўқув юртлари, илмий-тадқиқот муассасалари билан кенг муҳокама қилиб, соҳани ривожлантиришга қаратилган уч йиллик дастур ишлаб чиқиш вазифаси қўйилди.**

✓ **Интеллектуал мулк яратувчиларини рағбатлантириш, патент эгаларини муҳофотлаш каби имтиёзлар тизимини жорий қилиш зарурлиги таъкидланди.**

✓ **Мамлакатимизда йилига 4 минг 500 атрофида интеллектуал мулк объекти, жумладан, 2 мингдан зиёд товар белгилари рўйхатдан ўтади.**

✓ **Шу боис, Бутунжаҳон интеллектуал мулк ташкилоти мутахассислари билан баҳоловчилар тайёрлаш тизимини йўлга қўйиш муҳимлиги таъкидланди.**

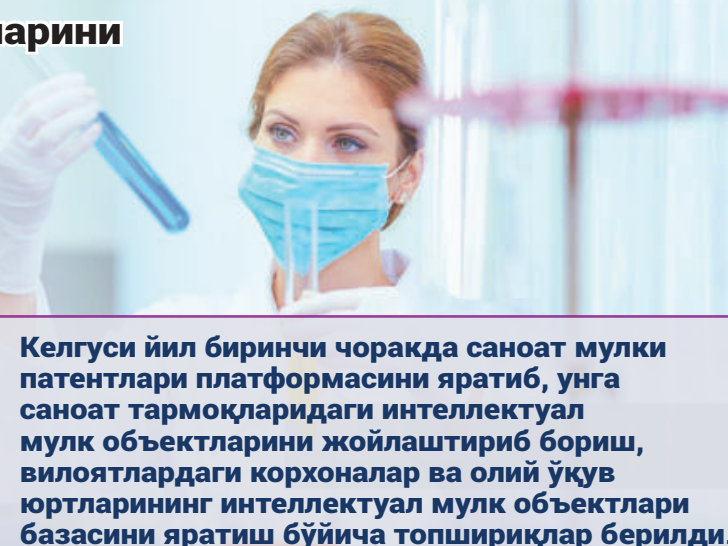

✓ **Ўтган йили 400 га яқин ихтиро, 110 та фойдали модель, 170 та саноат намунаси, 36 та селекция ютуғи рўйхатга олинган бўлсада, атиги 43 та илмий ишланма тижоратлаштирилган ҳолос. Шу боис, бундай илмий ютуқларнинг “электрон ярмаркаси”ни ташкил этиш лозимлиги таъкидланди.**

✓ **Бугунги кунда мамлакатимиз саноатининг бор-йўғи 72 та товар белгиси халқаро рўйхатдан ўтказилган. Лекин бу жуда кам. Аслида эса имкониятлар талайгина.**

✓ **Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги, Интеллектуал мулк агентлигига мамлакатимизда рўйхатга олинган кўнгилочар сайтлар, радио ва телеканалларни ўрганиб, муаллифлар манфаатларини таъминлаш вазифаси қўйилди.**

✓ **Келгуси йил биринчи чоракда саноат мулки патентлари платформасини яратиш, унга саноат тармоқларидаги интеллектуал мулк объектларини жойлаштириб бориш, вилоятлардаги корхоналар ва олий ўқув юртларининг интеллектуал мулк объектлари базасини яратиш бўйича топшириқлар берилди.**

✓ **Юридик университет ҳамда жойлардаги ҳуқуқшунослик факультетларида тадбиркорлар учун интеллектуал мулкни яратиш ва ҳимоя қилиш бўйича ўқувлар ташкил этилиши белгиланди.**

✓ **Тадбиркорлар маҳсулотларини брендга айлантириш дастури ва электрон майдончасини ишлаб чиқиб, ҳудудларда брендлар ярмаркаси ўтказиш зарурлиги қайд этилди.**

Ш. МИРЗИЁЕВ

Ижтимоий ҳаёт

Таниқли олим, Ўзбекистон ФА академиги, профессор Ахмадали АСҚАРОВ билан суҳбатимизда азалдан дипломатиясининг тараққиёт босқичлари юртимизда азалдан мавжуд бўлгани ва ушбу унутилаёзган муносабатлар йўналишини қайта жонлантириш аини пайтда муҳим жараёнда экани хусусида бўлди. Дарвоқе, олимнинг бу борада ўз тақлифлари ҳам бор.

— Ахмадали ака, Президентимиз давлатлараро муносабатларда халқ дипломатиясининг ўрнига катта эътибор қаратиб, унинг келажаги ва самарасига ишонч билдириб турибди. Давлатчилигимиз тарихида бу масала қай йўсинда кечган?

— Одамзоднинг ижтимоий-иқтисодий ҳаётида ишлаб чиқариш муносабатлари қарор топибдики, қабилалараро алоқалар ривожланиб боради. Бу алоқалар заминда кундалик ҳаёт талаб этган иқтисодиёт ётади. Қабилалараро иқтисодий алоқалар секин-аста этномаданий, зиё ва маърифий, ахлоқ ва одоб, диний ва сиёсий характер касб эта бошлайди. Қачонки инсоният табиий-географик, экологик шароит доирасида биқик минтақавий ривожланишдан кенг қўламли глобал алоқалар қилишга ўтган дамлардан бошлаб халқ дипломатияси ҳаётий воқеликка айланади. Бу воқелик бирламчи археологик манбаларга кўра бронза давридан, яъни аждодлар ёввойи ҳайвон турларидан от, ҳўкиз, туя ва бугуннинг кунидан транспорт воситаси сифатида фойдаланишга ўтган кезлардан бошланди. Янада аниқроқ, соддароқ оммабоп илмий тилда айтганда, ҳўжаликдаги бу тўб ўзгаришлар Марказий Осиёнинг дашт, саҳро ва тоғолди адирлиқ зоналаридан чорвадор аждодларимиз кўчманчи чорвачилик босқинчилиги, водий ва воҳаларда зироатчи бодоҳхонларимиз суғорма деҳқончилигига ўтган кезларда юз берди.

Демак, ижтимоий ҳаётда халқ дипломатиясининг тарихий илдиэлари Марказий Осиёда бронза даврида, ёр курастининг бирламчи цивилизациялар зоналарида эса, масалан, қадимги Миср, Месопотамия, Ҳинд водийси, Хитойнинг Хуанхэ дарёси этакларида ундан ҳам олдинроқ юз берган. Ўтган асрнинг 60-70 йилларидан бошлаб ҳозиргача Марказий Осиёнинг Мовароуннахр ва Хуросон худудларида олиб борилган ва борилаётган археологик тадқиқотлар натижаларига кўра, Марказий Осиёнинг бу минтақалари ҳам қадимда жаҳоннинг бирламчи цивилизациялар зонасига киргани исботланган.

— Халқ дипломатиясининг қадимги шакли қандай бўлган? Ахир ўша даврларда бу ибора муомалада бўлмаган-ку?

— Қадимда ва ўрта асрларда халқ дипломатиясининг таркиби топишида тадбиркор савдогарлар, савдо карвон йўллари, улар йўналишида қад кўтарган шаҳарлар катта роль ўйнаган. Масалан, тадбиркор савдогар расмий давлат амалдори эмас. Ўз товарига қаерда катта эҳтиёж бўлса, ўша ерга, ўша шаҳарга боришни мақсад қилиб, бозорни ўрганади. Йўлга чиқиш олдида зарурий тайёргарликни кўриб, карвон таркибида қапдаст ва чайир карвон посбонлари, билимдон олимлар, дин вақиллари, мусиқа намояндалари ва турли спорт ўйинлари вақилларининг бўлишини назарда тутади. Чунки улар ҳар эҳтимолга қарши савдо карвонини ҳар хил бало-қазолардан асрашда фойдаси тегади. Булар ҳақида ёзма манбаларда маълумотлар етарли даражада бор.

ХАЛҚ ДИПЛОМАТИЯСИ: ТАРИХ, БУГУН ВА КЕЛАЖАК

Кейинги вақтда дунё тажрибасида халқ дипломатияси халқаро муносабатларни яхшилашда муҳим омиллардан бирига айланди. Бу жараёнга жамоат бирлашмалари, халқаро нодавлат ташкилотлар фаол жалб этилган, қардош шаҳарлар даражасида ҳамкорлик олиб борилмоқда. Турли йўналиш ва мавзуларда ижтимоий-сиёсий ақциялар ўтказилмоқда, ёшлар ва хотин-қизлар ташкилотлари ўртасидаги алоқалар мустаҳкамланмоқда. Буларнинг бари мамлакатларнинг кўп томонлама алоқаларини кенгайтиришга қаратилган.

Халқ дипломатияси, давлат дипломатиясидан фарқли ўлароқ, кўплаб ижобий ва таъсирчан хусусиятларга эа. Бирмунча вақт илгари Президентимиз ташаббуси билан Ўзбекистонда ШХТ Халқ дипломатияси маркази ўз фаолиятини бошлагани ҳам масаланинг бузун нечоғлиқ долзарблик касб этаётганини билдиради. Бу халқаро муносабатларда янги воқеликдир, лекин у бугун замонавий дунёда халқларни бирлаштирувчи жуда керакли ресурс сифатида ўзининг мустаҳкам ўрнини эгаллади. Дипломатиянинг бу шаклини бежиз “юракдан-юракка интилувчи дипломатия” дея таърифлашмайди. Бу инсонларни яқинлаштирувчи алоқалардир, айнан халқ дипломатияси орқали инсонлар бир-бирларини яхши тушуна бошлайдилар.

мен кўрган мўъжизани акс эттира олмас эди. Ўша дамларда машинада пахта териш кучайиб, Тошкентдан бир гуруҳ телевидение ходимлари теримчи Шойимардон Қудратовнинг машинада пахта теришини суратга олиш учун Сурхондарёга, Советобод совхозига келишган экан. Уларни топиб қанчалар ёлвормай, ўша мўъжизани рангли суратга туширишнинг иложини топа олмади. Мўъжиза кечга томон ўзининг дастлабки табиий ҳолатини йўқотди.

Экспедициядан қайтгач, топилмалар тегишли илмий лаборатория анализларидан ўтказилди. Сополлитела қабридан топилган кийим парчалари табиий ипакдан тўқилган материал бўлиб чиқди. Тароқ ва скелет устига терилган навдачалар тут дарахтидан экани аниқланди. Топилмалар, айнакаса, қабрдан топилган баргли туш навдачалари ипак курти боқиш, ипак курти тутуш Ўзбекистон жанубий худудларида бронза давридан мавжуд экани ҳеч кимнинг ҳаёлига ҳам келмаганди. Чунки расмий тарихда ипакчилик Ўрта Осиёда миллоддан аввалги II асрдан бошланган, деган тасаввур илм оламида ҳўкмрон эди.

— Тадқиқотларнинг натижаси нима билан тугади?

— Мен 1990 йилда Хитойнинг Пекин шаҳрида ўтказилган халқаро илмий конференцияда маъруза билан чиқдим. Бронза даврига тегишли Сополлитела қабридан топилган ипак мато ҳақидаги маърузамга хитойлик олимлар ишонсизлик билан қарашди. “Ипакнинг ватани Хитой, Ўзбекистон худудларида Хитойдан ипак матолар

билан миллоддан аввалги III минг йилликда Энлил ибодатхоналарини беазаган лаъли Бадахшон Аккада ёзма манбаларида “Лазурит йўли” номи билан боғлиқ ҳолда бекорга тилга олинмаган.

1991 йилда ЮНЕСКО томонидан уюштирилган Буюк ипак йўли халқаро экспедициясида фаол қатнашиб, Хитойнинг Шарқий Туркистон ўлкасида жойлашган 16 та ўлкашунослик музейи экспонатлари орасида Жанубий Ўзбекистондан топиб ўрганилган Сополли маданиятининг кулполлик қархида ишланган Кўзали, Мўлали ва Бўстон босқичларига тегишли керамика материалларини кўришга муяссар бўлдим. Улар бронза даврнинг чорвадор Андроново қабиалари маданияти керамика комплекслари билан бирга топилган. Андроново маданияти ёдгорликлари эса Жанубий Сибирь ва Шарқий Туркистон худудларида кенг тарқалган чорвадор қабиалар маданияти бўлиб, уларнинг юзлаб ёдгорликлари Ўрта Осиё худудларида миллоддан аввалги XII-XII асрлардан бошлаб орилар миграцияси муносабати билан кенг тарқалган. Буларнинг барчаси қадимги даврларнинг халқ дипломатияси йўли билан шарқдан ғарбга, ғарбдан шарққа халқлар миграциясининг иқтисодий омиллари сабабли юз берган.

— Сизнингча, шу пайтгача халқ дипломатиясини ривожлантириш, унинг имконият ва салоҳиятидан халқаро алоқаларни мустаҳкамлаш, қолаверса, маданият, иқтисод, таълим соҳаларини тарққий эттиришда фойдаланиш ишларининг оқсаб келгани сабаблари нимада?

Буюк ипак йўлининг бу жанубий тармоғининг жуда эрта таркиби топишида Тоғли Бадахшоннинг қимматбаҳо лазурит тош кони, яъни лаъли Бадахшон катта роль ўйнаган. Халқ дипломатияси йўли билан миллоддан аввалги III минг йилликда Энлил ибодатхоналарини беазаган лаъли Бадахшон Аккада ёзма манбаларида “Лазурит йўли” номи билан боғлиқ ҳолда бекорга тилга олинмаган.

миллоддан аввалги II асрдан олдин кириб бормаган”, деб туриб олишди. Мен эса ўз ҳўлосларимда қатъий турдим. Нихоят, 2017 йил кузиди Хитой ФАнинг Умуртқалар палеонтологияси ва палеоантропология институтининг қадимги маданий бошоқли ўсимликлар ва боғдорчилик уруғларини ўрганувчи бўлими етакчи илмий ходими Синьинь Чжоу билан биргаликда Сополлителада кўшимча қазиммалар олиб боришга тўғри келди. Чунки хитойлик олим Синьинь Чжоунин Сополлитепадан топилган ипак мато қолдиқлари ҳамда у ердан топилган жийда ва узум данаклари қизиқтарар эди. Энг муҳими, қазимша майдонидан қазиб олинган кул ва олдинги қазиммаларда шодаси сочилиб ётар эди. Икки қўлининг билагиди бронзадан ишланган халқасимон билакузуклар, оёғидаги қармдан ишланган маҳсиси кўнжига бир шода тошмунчоқ қадалган эди, қўлида олтин исирга, скелетнинг чор атрофи, айнакка, унинг юз ва оёқ томон майдонига сопол идишлар тартиб билан териб чиқилган эди. Скелетнинг бош томонида бронза сурмадон, ку-

кунга айлана бошлаган сочлари устида тут дарахтидан ишланган тароқ, скелет устига 3 донга кўкимтир барги билан тут дарахтининг навдачаси қўйилган эди.

Лаҳад ичи куруқ, доимо бир хил ҳароратда сақлангани боис, турли сопол идишлардаги овқатлар қуриб, идиш остига қўкиб, қорайиб кетган. Қабрдаги тут дарахти навдасининг барглари қуриб, қўл текса уваланиб кетиш ҳолатида бўлса ҳам ўзининг асл кўкимтир рангини сақлаши ақл бовар қилмайдиган ҳолат эди. Бир неча дақиқаларда бу мўъжиза қабр ичига ҳаво киргач, кўз ўнгимда қорая бошлади. Афсуски, қўлимдаги оқ-қора фотоаппарат билан олинган сурат

Расмий дипломатиясиз АҚШлик буюк олим мустақилликка эндигина қадам қўйган Ўзбекистонлик археолог олимнинг мақсадларини тушунди. Василий Леонтьевнинг маслаҳатига кўра, ҳар 6 ойда ёшлар орасидан инглиз тилини яхши билладиган иқтисодчи ва ҳўқўқшнос ёш олимлардан танлаб, 3 кишилик гуруҳни шахсан менинг тавсия хатим билан у кишининг ҳўзурига юборадиган бўлдик. Йўл патталаридан бошқа барча ўқиш билан боғлиқ харажатларни ҳал этишни В.Леонтьев ўз зиммасига олди. Бу икки олим ўртасидаги ўзаро ишонч, халқ дипломатиясининг яна бир кўриниши эди. Бу мустақиллигимизнинг дастлабки йилларида ишга солинган халқ дипломатиясининг биринчи қадамлари эди.

— Яқинда мавзуга қайтиб, бу борада ўзингизнинг тақлифларингизни илгари суришга муваффақ бўлдингиз. Билишимизча, бу жуда салмоқли тақлиф бўлган?

— Давлатлараро ижтимоий гуманитар алоқаларни ривожлантиришда халқ дипломатиясининг қирралари кўп. Мен ўз ҳаётий тажрибамдан келиб чиқиб, Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг бундан икки йил аввал халқ дипломатиясини ривожлантиришни йўлга қўйиш ҳақидаги ташаббусини қўллаб-қувватлайман. Бунинг учун, биринчи навбатда, олимлар ва ишбилармон тадбиркорларнинг хорж сафарларига кўпроқ юборилишига кенг йўл очилиши керак. Уларнинг хорихда ўз касбдошлари билан кўпроқ мулоқотда бўлиши фойдадан холи эмас. Мен бу масалада фақат ўз шахсий манфаати йўлида ҳамма нарсига тайёр фуқароларни кузда тутмоқчи эмасман. Аксинча, уларнинг томирини қирқиш вақти келди, деб ҳисоблайман. Афсуски, айнан улар халқ дипломатиясининг хилма-хил қирраларидан фойдаланишга устаси фаранг бўлиб кетган. Ватан равнақи йўлидаги ижтимоий гуманитар алоқаларни ривожлантириш бугунги кунининг ечиб бўлмас муаммоларидан бўлиб қолмаслиги керак.

Энди бевосита тақлифимга келсак, Президентимизнинг халқ дипломатиясини ривожлантиришга қаратилган ташаббусига жавобан, мустақиллигимизнинг дастлабки йилларида амалга ошмай қолган, халқаро туризмин ривожлантириш йўлидаги яна бир амалий тақлифимни илгари суриш фурсати келганини англаб етдим.

Археологик туризм (археотуризм) кейинги йилларда халқаро туризм соҳасида кенг тарқалаётган йўналиш бўлиб, унинг асосий мақсади хорихий ёшларнинг ёзги таътили вақтларида Ўзбекистоннинг ноёб археологик ёдгорликлариди бевосита қатнашишларига имконият бериш йўли билан мамлакатга қўшимча валюта киритишдир. Бунинг учун жаҳон амалиётидан келиб чиқиб, Ўзбекистоннинг ҳар бир вилояти худудиди ташкил этилган стационар археологик экспедицияларга ёш хорихий сайёҳларнинг археологик изланишлар олиб борилаётган объектларида бир ҳафталик муддатгача бевосита қатнашиши ва қазимша жараёнларини кузатишлари учун тегишли шароит яратиш ва уни ташкил этиш талаб этилади.

Ҳозирги вақтда ушбу йўналиш Миср, Греция, Испания, Ливан, Исроил, Россия, Мўғулистон каби давлатларда кенг йўлга қўйилган. Бунда қазимшада 7-10 кунгача иштирок этгани учун сайёҳ билан муайян миқдорда ҳақ тўлаш шартномаси тузилади. Масалан, Европа мамлакатларида сайёҳлар қазимша ишларида қатнашиш учун 2-3 ҳафтага 1000-1200 евро, Исроилда эса 500 доллар тўлайди. Ушбу маблағ сайёҳни экспедиция объектларида дала шароитидаги ётоғи, овқатланиши, экспедиция учун керакли анжомларни харид қилиш, ёлпанма ишчиларни жалб этиш учун сарфланадиган тўлов харажатларини қоплайди.

Қазимша жараёнида сайёҳ объект мутахассиси раҳбарлигида минг йиллар давомида сақланиб келаётган ёдгорлик маданий қатламлари кизуатади ва уларни қазиш усуллари билан танишади, топилмаларни шифрлаш, қизиш, суратга олиш, кундалик ёзиш ишлари билан бевосита шуғуланлади. Дала амалиёти давомида сайёҳларга ўрганилаётган давр ёдгорлиги, унинг жаҳон цивилизациялар таркибидаги ўрни ва роли ҳақида экспедиция ходимлари-археологлар томонидан ҳар кун якунида илмий маърузалар ўқилади. Бунинг учун эса экспедиция барча жиҳоз ва асбоблар билан таъминланган бўлиши лозим.

Бунга хорихий туристлар орасида талаб катта. Чунки хорихий мамлакат тадбиркор ва ишбилармонлари ёзги таътил вақтида ўз фарзандларининг назоратсиз, фойдасиз ишлар билан банд бўлишларидан қўра, туристик сайёҳларни мақсадли бўлишини афзал қўради. Кези келганда таъкидлаш жоизки, шундай тақлиф мустақиллигимизнинг дастлабки йилларида Япониянинг ННК (Эн Эйч Кей) телекомпанияси томонидан билдирилган эди. Ўша кезларда мен Ўзбекистон ФА Археология институтининг директори сифатида шундай археологик экспедициялар уюштириш ташаббуси билан чиқдим. Японлар экспедицияни ташкил этиш харажатларини ўз зиммасига олишга тайёрлигини, бир йилги археологик дала мавсуми давомида Япониядан Ўзбекистонга 15 тагача ёш учун махсус рейс уюштириш мумкинлигини билдиришди.

Бирок мутасаддилардан бунга ҳеч бир реакция бўлмади. Реакция фақат Давлат хавфсизлик хизмати томонидан бўлиб, бунга ўз вақтида розилик берилмади. Ҳозирги шароитда бунга эътироз бўлмаса, бу муаммонинг илмий ва ташкилий ечимини топиш мумкин, деб ҳисоблайман. Туризм соҳаси мутасаддилари шундай ташаббуслар билан шуғуланса, мақсадга мувофиқ бўлар эди. Ўз навбатида, ташаббусга республика археологлари ўз ҳиссаларини қўишга тайёр.

Суҳбатни
“Янги Ўзбекистон” муҳбири
Нодир МАХМУДОВ ёзиб олди.

21 октябрь — Ўзбек тили байрами кuni

ГУРУР ВА ИФТИХОРИМИЗ РАМЗИГА ЭҲТИРОМ

Бугун онгу тафаккури ўзгарган
халқимизнинг ўзлигини белгилайдиган она тилига
муносабати бутунлай ўзгача

Раҳимбой ЖУМАНИЁЗОВ,
Тошкент ирригация ва қишлоқ
хўжалигини механизациялаш
муҳандислари институти доценти,
“Маърифат” тарғиботчилар
жамияти аъзоси

Бошланиши 1-бетда

Истифода этилмаган нарса аста-секин унутилади. Тўла истеъмолда бўлмаган тил ўлимга маҳкум. Шунинг учун ҳам тил масаласида эҳтиёж ва зарурият низоҳатда муҳимдир. Шу ўринда буюк мутасаввуф Жалолиддин Румийнинг қуйидаги битиклари ёдимга тушади: “Ерда бир хайвонча (қурт) мавжуддир. У ер остида зулматда яшайди. Кўз ва қулоқсиз. Аслида унинг кўз ва қулоққа эҳтиёжи йўқ. Модомики, муҳтожлиги йўқ экан, унга нечун кўз ва қулоқ берсинлар? Тангри оз бўлгани учун ёки ҳасислик сабабли уни кўз ва қулоқсиз қолдирдимиз? Йўқ! У буларни эҳтиёжига қараб берди. Эҳтиёжи бўлмаган кишига берилган ҳар қандай нарса ортиқча юқдир. Бироқ тангрининг лутфи-карами ва ҳикмати оқ бўлади эмас, балки киши зиммасидан юкни туширади. Масалан, дурд-горининг теша, арра, болға каби иш асбобларини тикувчига берсангиз, булар унинг учун фақат кераксиз тошга айланади. Шунинг учун ҳам нарсанинг эҳтиёжига кўра берадилар”.

Давлат тили масаласи миллатнинг қиёфаси, руҳи, жон-танига дахлдор эканини унутмасликка чақиради Жалолиддин Румий. Давлат тилини ижтимоий, сиёсий, иқтисодий соҳаларда, бошқача айтганда, халқ

қуш ҳам қўш қаноти билан парвоз қилганидек, саводхонликнинг ҳам икки қаноти бор. Бири оғзаки нутқ бўлса, иккинчиси ёзма нутқ маданиятидир. Ҳар иккаласини амалий тарзда жамиятнинг барча жабҳаларида, ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий жараёнда, ҳатто халқаро майдонда, бошқарув тизими ва раҳбарлик фаолиятида тўла қўлланилишига эришмас эканмиз, бариси беҳуда бўлиб, гап гаплича қолаверади.

Бугун кўпчилигимиз тил ва нутқ имкониятларидан тўла фойдаланишни билмаганимиз боис, мулоқот ва муомала, сўзлашув жараёниларида нутқни нуқсонларимиз етарли ва айтарлидир. Юқоридаги қонун эса олдимида бир қатор вазифаларни қўйиши тайин. Булар интернет тармоқларида ўзбекча контентлар, ўзбек тилидаги веб-сайтлар, е-қутубхоналар сонини кўпайтириш, сифатини ошириш, миллий кино ва театр, маданий соҳада кескин ўзгаришлар ясаш, кўча-кўйда, пештахталардаги ёзувларни танқидий қўриб чиқиш, фикрни эмин-эркин ва раvon ифода этиш қобилиятини ўстиришга доир нотиклик санъати ва нутқ маданиятини ривожлантириш, имловий саводхонлигимизни ошириш кабилардир. Мазкур ислохотларда, айниқса, тилчи мутахассислар, олимлар, шoir-ёзувчилар, устоз ва мураббийлардан фаоллик талаб қилинади.

Тил тақтисаи тараққиёт стратегиясининг таъсирчан ва инновацион механизмидир. Омма тушунадиган халқчил тилда гапириб, уларни истиқболли мақсад ва режаларимизга ишонтира олсаккина, дадил қадамлар билан олдинга интиламиз. Бунинг учун ўзликка эга бўлишга ҳалақит берувчи омилларга лоқайд бўлмаслигимиз керак.

Инсоннинг ўзлиги учун кўзгу унинг сўзлигидир. Одамнинг қимлигини билдируви ой-наи жаҳони ҳам унинг тили. Инсоннинг икки оғиз сўзиданок унинг онги, савияси, билими, қизиқиш олами, табиати ва тийнатини англаб олиш қийин эмас. Халқимизнинг “Ўзинга қараб кутарлар, сўзинга қараб кузатарлар”, деган мақоли замирида ҳам ана шу ҳақиқат яширин. Шуниси аниқки, тил масаласи мавсумий мавзу эмас, ҳар дамда, ҳар қадамда биз унга эҳтиёж сезамиз.

Дунё аҳолисига ташвиш келтириб, хавф солаётган коронавирус пандемиясига қарши кураш ва чора-тадбирлар кетаётган айна дам-

хўжалигининг барча жабҳаларида тўла қўлла-намастик унинг ролини қўсайтиради, қийматини тобора йўқота боради. Агар биз ўзбек тилида оғзаки ва ёзма тарзда тўла маънода саводхон бўлганимизда эди, бундай муаммо келиб чиқмаган бўларди. Тан олишимиз керак, буларнинг бари “Давлат тили ҳақида”ги қонуннинг эскиргани, ундаги аниқлик ва мукаммаллик даражаси етишмаслиги ҳамда қонун ижросига панжа орасидан қаралгани билан боғлиқ.

Тилда сўзлаш ва тилда фикрлаш, деган тушунчаларни, аввало, тўғри идрок этиш керак. Рус тилининг изоҳли лугатини яратган истеъдодли лексикограф Владимир Даль бундай ёзади: “На майл-истак, на диний ишонч, на аждодлар қони инсоннинг у ёки бу халққа мансублигини тайин этади. Ким қайси тилда ўйласа, у ўша халққа мансубдир. Мен рус тилида ўйлайман”. Ваҳоланки, Далнинг отаси даниялик, онаси эса олмон бўлган. Демак, таҳайюл, тасаввур ва тафаккур тарзи она тилида бўлмаса, давлат тилига муносабат, мурожаат кўнгилдагидек бўлмайди. Бунинг учун таълим муассасаларида тил қоидаларини чуқурлаштиришдан ташқари, ўқувчиларда фикрни раvon ифода этиш кўникмаси ва малакасини ҳосил қилиш лозим. Назарий филология (шу ўринда чуқурлаштирилган грамматикани назарда тутяпмиз)дан кўра, амалий филологияга ўтиш ва уни ҳаёт тарзига айлантириш, ўқув ва иш жараёниларида тўла қўллашни жорий этиш зарур. Унинг тартиби ва таркибини зудлик билан ишлаб чиқиш керак.

да уларни ҳал этиш баробарида диққат-эътиборини давлат тили масаласига қаратгани ҳам давлатимиз раҳбарининг элпарварлик ва тилпарварлиги нишонасидир. Тилнинг чин маънода халқ гурури ва ифтихорига айланиши унинг миллат сифатидаги ўрни, рутбаси ва нуфузини билдирувчи мезондир. БМТ Бош Ассамблеясининг 75-сессиясида давлатимиз раҳбарининг ўз она тилида сўзлаши дунё халқлари тасаввури ва тафаккурида мамлакатимиз мустақиллигини тан олиши ва қайта иқдор бўлишга сабаб бўлди. Туркияда чоп этиладиган “Жумхурият” газетаси ўзининг 21 сентябрь сониди “Ўзбек тили БМТда” сарлавҳали мақолани эълон қилиши ҳам дунё мамлакатларининг халқимиз ва Президентимизга ҳурмати яна бир қадар ошганининг қафолатидир.

Қолаверса, ўзлигини англаган, жаҳонга юз тутган, дунё таниган ва тан олган мамлакатимиз чинакам маънода Учтинчи Ренессанс даврига кўтулғу қадамини қўйганининг нишонаси ҳам бу.

Бугун онгу тафаккури ўзгарган халқимизнинг ўзлигини белгилайдиган она тилига муносабати бутунлай ўзгача. Бу борада Президентимиз томонидан имзоланган янги қонун эндиликда она тилимизни янада ривожлантириш, унинг ажиб ва ноёб оҳанглариин бойитишга, бу тил замирида қанчадан-қанча бойликлар ётганини очиб беришга ҳар биримиз ҳисса қўшишимиз зарурлигига қақирувчи ҳужжат ҳамдир. Зеро, истиқболда фарзандларимиз, дўстларимиз, миллатдошларимиз ҳам бир-бирлари билан соф ўзбек тилида гаплашишлари — бу чинакам бахт-ку!

Миллат фидойилари

ХАЛҚ ТУРМУШ ШАРОИТИНИ ЯХШИЛАШГА ИНТИЛГАН МАЪРИФАТПАРВАР

адолатсизлик ва бўҳтонлар туфайли қатағон қилинган

Баҳром ИРЗАЕВ,
Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги
Қатағон қурбонлари хотираси
давлат музейи катта илмий ходими

Президентимиз Шавкат Мирзиёев 31 август — Қатағон қурбонларини ёд этиш кuni Шахидлар хиёбонида нурунийлар, уламо ва зиёлилар билан бўлган мулоқот чоғида: “Маърифатпарвар боболаримиз мустақиллик учун, халқимиз эмин-эркин яшаш учун курашганини биламиз. Охириги йилларда бутун жамоатчилигимиз ҳаракати билан уларнинг номларини тиклаш, музейларни янги намуналар билан тўлдириш, ижод мактаблари ташкил этиш бўйича кўп ишлар қилинган. Буларнинг ҳаммаси — одамларга тарихий адолатни, ҳақиқатни етказиш учун, халқимиз у кунларни билиши ва ҳеч қачон унутмаслиги, бутунги кунларнинг қадрига етиши учун”, дед таъкидлаган эди. Бугун биз сўз юритаётган Султон қори Жуманиёзов ҳам ана шундай маърифатпарвар боболаримиздан бири саналади.

Жаҳидлар мактабининг таниқли намоянчаси Султон қори Жуманиёзовнинг маърифатпарварлик голяри ва савй-ҳаракатлари ҳақида тарих саҳифаларида эътиборга молик чиқилган қолдирилган. У 1878 йил кўнча Хоразмнинг Янги Урганч шаҳрида деҳқон оиласида дунёга келган. Султонбек болалигидан меҳнатда кўзи пишиди. Дастлаб тикувчига шогирд тушди, сўнг соатсоз устадан мазкур ҳунар сирларини ўрганди. Айни пайтда эски мактабга ҳам қатнаб савод чиқарди. Унинг ўтқир зехни, қуймақулоқлиги ва ширали овозини кўрган масжид имоми Султонга Урганч шаҳридаги Ҳожи Тошқул қорихонасида ўқишни давом эттиришни тавсия қилди. Орадан кўп ўтмай, Султон Қуръони каримни тажвид асосида мукаммал ёд олди ва Султон қори бўлиб элнинг назар-эътиборига тушди. Бироқ у тирикчилигини ўзининг ҳалол меҳнати — соатсозлик ҳунари билан давом эттирди.

Бу вақтда ярим мустамлакага айланиб қолган Хива хонлигида бир томондан Чор империясининг иқтисодий сиқуви, иккинчи томондан маҳаллий солиқларнинг муттасил ортиб бориши оқибатида оддий халқ азият чекарди. Шундай мураккаб тарихий шароитда “Ёш хиваликлар” ҳаракати йул-жудга келди. Султон қори Жуманиёзов 1916 йил март ойда хонлиқдаги миллий зулмга қарши кўз-ғолонда ўзининг халқ томонида эканини яширмади. Кўзғолон чор қўшини ёрдамида ваҳшийларча бостирилган, Султон қори Жуманиёзов ҳам мавжуд тузум душманлари рўйхатидан ўрин олди.

“Ёш хиваликлар” партиясининг асл мақсади Хива хонлигидаги эскирган бошқарув тузуми ўрнига бошқарувнинг замонавий усулларини жорий этиш, солиқ тизимини такомиллаштириш, ишлаб чиқаришда гарб илми ютуқларини қўллаш ҳамда мамлакатда замонавий илм-фан ривожига кенг йўл очишдан иборат эди. Бироқ мавжуд тузумдан манфаатдор бўлган маҳаллий мутаассиблар ҳамда хонлиқни бутунлай тутатиш ниятида ички зиддиятларни кундан-кун авж олдираётган ташқи кучлар ҳам “Ёш хиваликлар”нинг ислохотчилик фаолиятига қарши эди.

Хон ва унинг маъмурлари зулми ҳамда туркман қўчмачиларининг талончилик юришлариға қарши кураш соясида қириб келган большевик “қизил қўшини” Хива хонлигини бутунлай босиб олди. Хива хонлиги тутатилиб, унинг ўрнида Хоразм Халқ Республикаси бунёд этилди. “Ёш хиваликлар”дан иборат янги ҳукуматда на ҳарбий, на иқтисодий салоҳият бор эди. Амалда большевикларга қарам бўлган ҳукумат “Ёш хиваликлар” партиясини тутатиб, унинг аъзоларини компартияға қиришга мажбурлай бошлади. Большевикларнинг ғайриинсоний ақидаларидан мутлақ беҳабар бўлган Султон қори Жуманиёзов ҳам 1920 йил бўҳронлари вақтида компартияға аъзо бўлди.

Султон қори Жуманиёзов 1920 йил ёзидан 1921 йил сентябрь ойигача Урганча туман ижроқўмининг раиси, 1921 йил кузидан эса Хоразм Халқ Республикасининг Москвадаги доимий вакили сифатида фаолият юритади. Султон қори Жуманиёзов мазкур лавозимда ишлаган вақтида Хоразм Халқ Республикаси (ХХР)нинг иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилиб, кенг қўламли ишлар олиб борди. Хоразмлик қўллаб ёшлари Москва ва Петербург шаҳарларида жойлашган олий ва ўрта махсус касб-ҳунар билим юртлари-

ға ўқишга жалб этди. 1922 йил сўнгиди Хоразмға қайтган Султон қори Жуманиёзов ХХР маориф халқ комиссари лавозимига тайинланади. У саккиз ой давом этган нозирлиги даврида кўплаб мактаблар, қатор билим юртлари очилди, дарсликлар чоп этилди.

Султон қори Жуманиёзов 1923 йил ХХР Халқ комиссарлар советининг раиси, 1923-24 йилларда ХХР адлия халқ комиссари, 1924-25 йилларда эса Хоразм Халқ Республикаси Марказий ижроия комитети раиси лавозимларида ишлади.

Султон қори Жуманиёзов элнинг меҳрини қозонган инсон эди. 1924 йил 17 март театр майдонида ўтказилган йиғинда Низомиддин Ҳўжаев халққа мурожаат қилиб, Султонқори қандай одам, дейди. Эл бир овоздан яхши одам, деб гувоҳлик беради. Шундан сўнг Низомиддин Ҳўжаев, Султон қори Жуманиёзов ва Сапаев иштирокидаги комиссия 1924 йил 22 март кuni турмага бориб, 214 кишини овоз қилдилади.

Султон қори Жуманиёзов советларнинг миллий чегараланиш сисъатига қарши чиқиб, Хоразм Халқ Республикасининг мустақиллиги ва худудий яхлитлигини сақлаб қолиш мақсадида матонат билан кураш олиб борди. Давлат Ризаев билан советларнинг ХХР ўртасида тузилган шартномаларида берган ваъдаларини эслатиш учун бир неча марта Москваға қатнади. Бироқ бирор натижаға эриша олмади.

Султон қори Жуманиёзов ўзининг содда ва ҳалол меҳнатга таянган турмуш тарзидан асло воз кечмади. Хоразм Халқ Республикасининг раҳбари

бўлишиға қарамай, ўзининг эски касби — соатсозликни ташламади. Ҳатто ХХР Марказий ижроия комитети раиси лавозимига бўлган вақтларида ҳам Рамазон ойларида мусулмон аҳлининг олдида туриб, намозда имомлик қилишда давом этди. Бу каби бир қанча сабаблар туфайли Султон қори номзоди янгидан шакллантирилаётган ҳукумат таркибига қиритилмади.

Султон қори Жуманиёзов 1925-27 йилларда Янги Урганч уезд ер бўлими мудири, 1927-29 йилларда округ адлия бўлими мудир, 1929-30 йиллар Хоразм округ меҳнат бўлими раиси лавозимларида ишлади. 1930-34 йилларда эса Хоразм округ ижроқўмида маданий-оқартув бўлимида ишлаб, худудларда аҳолининг маданий ва маъиш турмуш шароитини яхшилаш мақсадида режали тадбирларни амалга оширишға киришди. 1934 йил амалга оширилган навбатдаги “тозалаш”да Султон қори Жуманиёзов бир қанча айбловлар билан партиядан ҳайдалади. Унинг меҳнат стажи бекор қилиниб, амалдаги барча ҳуқуқларидан маҳрум этилади. Султон қори Жуманиёзов зудлик билан Акмал Икромов номига ариза ёзиб, уни бу адолатсизликдан огоҳ этди. Натижада Тошкентнинг аралашуви билан ҳолат юзасидан қайта текшириш ўтказилиб, унга қўйилган барча айбоблар қўлга олинадил. Ҳатто унинг мамлакат ва халқ олдидаги хизматлари инобатға олиниб, шахсий нафақа белгиланади. Султон қори Жуманиёзов 1934-37 йиллар давомида Хива музейида директор сифатида иш олиб борди.

Султон қори Жуманиёзов Хоразм элбининг катта обрўға эга табаррук оқсоқолларидан бири эди. 1936 йил май ойда “Ёш хиваликлар”нинг собиқ раҳбари, Хоразм вилояти осори атикалар бўлими раиси бўлган Полвонийёз Ҳожи Юсупов вафот этади. Унинг ўрниға тайинланган Жуманиёз Ҳожи Бобонийёзов ҳам 1936 йилнинг сентябрида қамоққа олинади. Шундан сўнг ўлкада тарихий бинолар — масжид, мадраса, муқаддас қадамжоларға муносабат кескин ёмонлашиб, ҳатто музейларға ўғрилиқ ҳолатлари кузатила бошлайди. Султон қори Жуманиёзов 1936 йил 8 октябрда яна Акмал Икромовға мурожаат этади ва аризининг сўнгиди нафақадаги дўсти Жуманиёз Бобонийёзовнинг но-

ҳақ қамоққа олинганини маълум қилади. Бироқ шу ариза ортидан Султон қори Жуманиёзовға нисбатан таъйиб бошланиб, унинг уйи кечано кундуз махсус одамлар томонидан кузатила бошлайди. Уйдан чиқа олмай қолган Султон қори Жуманиёзов 1936 йил 3 ноябрда вилоят масъуллариға қуйидаги варақани йўллаб улғиради: “Бадалбоевга! Мени қидиряптилар. Мени ҳам бир ёлгон билан қамоққа тикишмоқчилар. Бу билан болаларимға қийин бўладиган бўлди. Менга амалий ёрдам беринглр. Жуманиёзов қори бобо”. Фақат шу хатдан сўнггана уни яна бир муддат тинч қўядилар...

1937 йил июнь ойда Султон қори Жуманиёзов таътилға чиқиб, даволашни мақсадида Тошкентға йўл олади. Бироқ...

1937 йил 4 август кuni Урганч шаҳрида компартия фаоллари Султон қори Жуманиёзовнинг 1920-37 йиллардаги фаолиятини салбий баҳолаб, уни партия сафидан чиқаради. 5 август кuni йиғилишда эса уни Ф.Ҳўжаев, А.Икромов ва бошқа “халқ душман”лари билан алоқада бўлган, қори, намозхон деб қамситадилар.

1937 йил 16 август кuni ички ишлар халқ комиссарлиги Хоразм округ бошқармаси бошлиги Калмиковнинг Султон қори Жуманиёзовни аксиклиқчилик сифатида ЎзССР ЖКнинг 66-моддаси 2-қисми билан айблаган қарори чиқади. 1937 йил 25 август кuni берилган ордер асосида у яшаган Хива шаҳри, 1-бурак, 12-маҳалла, 225-уйда тинтув ўтказилади. Тинтувда Султон қорига тегишли барча ҳужжат ва китоблар, ҳужжали ашёлариға чахтланиб, олиб кетилди. Унинг турмуш ўртоғи Мунаввархон Қорихўжаева (35 ёш), қизи Зумрад (13 ёш), ўғиллари Содиқ (9 ёш), Анвар (6 ёш), Икром (4 ёш) ва Фарход (1 ёш)ларға ҳеч қандай тушунтириш берилмади.

1937 йил 1 сентябрь кuni ўтказилган илк сўроқда Султон қори ўзининг ўтмишини ҳикоя қилади ва “Озод Туркистон” номли аксиклиқчилий ташкилотнинг аъзоси бўлганини қатъиян рад этади. 1937 йил 13 ноябрь кuni ўтказилган сўнгги сўроқда ҳам Султон қори Жуманиёзов Хоразмда ҳеч қандай аксиклиқчилий ташкилот бўлмаганини ва айтилаётган гапларнинг ҳаммаси терговчи-лар томонидан ўйлаб топилганини таъкидлайди.

Ички ишлар халқ комиссарлиги Хоразм округ бошқармаси бошлиги Васильев томонидан тасдиқланган айблов баённомасида собиқ имом Султон қори Жуманиёзов 1936 йилда фашистларни мактаганликда айбдор деб топилади. 1937 йил 28 ноябрь кuni ички ишлар халқ комиссарлиги Хоразм округ бошқармаси қошида ташкил этилган “учлик” суди Султон қори Жуманиёзов иштини қўриб чиқади ва айбини исбот этадиган ҳеч бир далил қўрсатилмаган ҳолда, уни олий жазаға ҳукм этади. Ҳукм ижроси 1937 йил 26 декабрь кuni Хоразмда ташкил этилган махфий қатлгоҳлардан бирида амалга оширилади.

1959 йил 19 январь кuni Анвар Султоновнинг Хоразм вилояти милиция идорасига ёзган аризаға жавобан, Султон қори Жуманиёзовнинг 1937 йил 10 йилға қамоққа ҳукм этилгани ва 1942 йил жазони ижро этиш даврида вафот этгани тўғрисида ёлгон ҳабар етказилади.

1959 йил 20 февраль кuni Султон қори Жуманиёзовнинг турмуш ўртоғи Мунаввархон Жуманиёзова ЎзССР Олий суди раиси Ё.Насриддинова номига ариза ёзади. Унда эрининг 1937 йилда қурортға бораган, деб уйдан чиқиб кетгани ҳолида қайтиб келмаганини ва шундан сўнг ўзининг одамларнинг нонини ёпиб, қирини ювиб, норасида болаларининг жонини сақлаб қолганини ёзади. 1960 йил 19 апрель кuni Хоразм вилояти прокуратураси протести асосида Султон қори Жуманиёзов иши юзасидан қайта сўроқлар бошлаб юборилади. 1960 йил 15 июлда қайта сўроққа қақирилган Абдулла Болтаев: “... Уни 1923 йил Хоразмда адлия халқ комиссари вақтидан таниганман. Сўнгги йилларда Хива музейида ишлаганини биланман. Султон қори Жуманиёзов ажойиб инсон эди. 1937 йил мени гувоҳ сифатида ички ишлар халқ комиссарлиги тергов бошқармасига қақир-ишган ва мен уларнинг қийноқлари исканжасида бир неча қозғоларға имзо чекканман”, дейди.

Қайта сўроқлар давомида Султон қори Жуманиёзов ҳеч қандай далил-исботсиз, бўҳтонлар асосида қатл этилгани маълум бўлади. Атоқли маърифатпарвар юртдошимиз 1960 йил 11 июль кuni Хоразм вилояти суди томонидан оқланади.